

Kassari S. veebr. 1964. a.

Kassari Alpkooli kroonikast.

2399

Kassari kooli eelkäija oli Tamm Anne aast. 1840-1860. Nimelt lasteuid mõisasaksad oma laste kooliherral õpetada areka ja targapeaga toatüdruks Anne lugema ja kirjutama. Peale Anne abiellumist ja mõisast lahkumist tehti talle kohustuseks 10-14. aastaseid külapoisse lugema ja kirjutama õpetada; sest kui poisid lähemad sooladiks, siis peavad nad niisuguse kirja tundma, et oma elu üle kodus teateid saaks.

Ann Tamm, nüüd ümber 160 aastane, õpetas poisse oma kodus pühapäeval peale lõunat. Kuulus üle lugemistükid, vaatas kirjutused, ning andis need üles. Tüdrukuid käis säääl õppimas vaid paar tükki, sest milleski tüdrukul kirjutamist vaja.

[Need teated andis mulle Helene Tamm 95. aastat vana - kelle vana. vanaema oligi Ann Tamm].

Helene Tamm elab praegugi Kassaris, kuid on jalgadest halvatud].

Tal ajal õpetasid lugemist veel kirikutärra poolt selleks määratud lugijadmehed. Need käisid talvel külades ringi. Käsitati 10-15 aastased lapsed ühte perre kokku, kus nende oskusi kontrolliti. Mitteoskajale näidati tähed õpetati uurima. Meile anti peatükke ja salme päheõppida, Piibel lugusid õppida ja lauluraamatust laulda. Hüümaal oli üks tuntumaid

2.
külsõpetajaid "Kasevägi Pele" - hiljem nimega Birkenfeld, elas umbes 150. a. tagasi (oli minu vanema onu). Lugesid õpetati lauluraamatust. Mõjutusvahendid olid võtsad ja kepp. Lugejamehe tugevust kontrollis kevad-talvel kohalik pastor. Pastor ohustas, keda võib leeri lasta. Sellise lugemise õpetamise alla kuulusid ka tüdrukud kui tulevased emad, kes pidid omi lapsi lugema õpetama.

Kooli kooli mõttes.

Väljavõte Kroonikast

Kassari koolimaja oli enne 1862. a. "Mäkiõks kirst". 1862. a. jäi kirst kuivaks. Viimane kirknik oli Toomas Nittim.

Kooliasutaja oli Kassari mõisa parun Eduard Stackelberg 1863. a. sügisel. Esimene kooliõpetaja oli Priidu Bollmann. Tema oskas lugeda ja kirjutada. Oli ühtlasi köster ja kooliõpetaja. Kooliõpetaja palga maksis Kassari mõisa, köstri palga oli maa.

Endise kirkimehe maa oli temal kooliõpetaja palgaks kaks kokku paar tessatini. Mõis andis kooli kütte oma metsast ja külamehed vedasid koolimaja juurde ilma maksuta. Kooli parandamine (remont) jäi mõisa hooleks.

Kool oli ühe klassiline. Õpilased pidid 3 tundi koolis käima, 4 päeva nädalas. 2 päeva poisilapsed ja 2 päeva tütarlapsed. Vanus: 12-15 aastased. 1 vana kirsti laud oli koolipingiko, nii et lapsed laua ümber istusid. Umbes 15 tütarlast ja samapalju poisilapsi käis esimesel õppeaastal koolis, sest keegi ei võtnud enam vastu ja koolisundust ei olnud. P. Bollmann oli kuni 1865. aastani, 1866. a. ei olnud kooliõpetajat - õpetöö seisis.

1867. aastal tuli Gustav Prantsvelt Läärlast pärit, Tallinna
elementaar kooli haridusega, rääkis saksa keelt. Oli 18 aastane.
Oli ühtlasi kooli ja kooliõpetaja.

1867. aastal ehitati koolimaja uuesti ümber, sest enne oli ta
kõrtsihoone. Koolituba oli põhjo pool ja kooliõpetaja korter oli
loüma pool, nii nagu praegu III ja IV ja I ja II k. Kõrtsihoon tehti valla
kohu kantseleiks ja kõrtsituba jaotati pooleks, I pool kooliõpetajale
II pool klassiks. Prantsvelt oli ühtlasi vallakirjutaja, sest
Kassari moodustas iseseisva valla. H. päeval oli kool
iga nädal oli vallapäev ja iga laupäeval käisid koolis
need lapsed, kes 16 aastat vanad olid ja levi pidid mino-
mo. Valla kirjutuse eest sai 15 rubla aastas. Tuleb raha ka
valla käest. Kõrtsi paik oli maa, kooliõpetaja paik oli endine
kõrtsi maa. Naine võttis ta Kassari mõisast õmbleja Madis
Hollmanni. Koolis õpiti: lugema, kirjutama, rehkendama,
laulma, usuõpetus. Prantsvelt oli 5 aastat kuni 1872. a.

1872. a. tuli Priidu Moler Suuronõissa mees, Rätsepp Higinela
poeg. Tallinnas vaestekooli õpetaja (Baueri kool). Õppis Vaestekoolis,
rääkis saksa keelt, oli umbes 30 aastat vana. Võttis Kassarist naise
Leena Kärner, Pake Priidu õe. Oli kooliõpetaja, kooli ja valla
kirjutaja. Paik oli endine teiste kooliõpetajatega. Koolis oli 30 last.
Moler oli kuni 1880 a. hakkas raamatute ja pilot'kaupmeheks Tallin-
nas (kirjutas Marie Molere iso).

1880. a. tuli Toomas Piik, pärit Saaremaalt. Mustjalo kihik.
Kaarma seminari lõpetaja. Oli ühtlasi: valla kirjutaja, kooli ja
kooliõpetaja. 1888 a. ühendati Kassari valla Keno, Putkaste
ja Vaumla vallaga. Piik õpetas esiti eesti keeles, aga alalis
1888. tuli vene keeles õpetada. Paik valla kirjutaja eest 30 rubl,

Kõrge - maad, kooliõpetaja 15 rubl. Täiesti kei valla kirju-
tus ära läks, siis pandi kooliõpetaja palga juurde. Maad
arvati 30 rubla eest - kokku 80 rubla aastas. Oli sepe koal-pois-
ja tütarlapsed käisid segamini. Üksainuakene klassituba.
3 aastane õppimine. Pärast oli kümme aastat kooliõpetaja
ja siis asetas oma poe Vaemla, olles ühtlasi
kooliõpetaja. Nii töötas kokku 16 aastat, kuni 1896. aastal
läks oma poodi kauplema.

1896. a. tuli Jaan Kaasik Saaremaalt Mustjalast,
haridus, kihelkonnakool. Koolimaja ehitati uuesti
ümber 1904. a. kõrgemaks ja klassiruumid suuremaks,
ehitaja oli Andrus Kämer ja ehitus tuli maksma
300 rubla. J. Kaasik oli kooliõpetaja kuni 1911. a.
1911 a. Tuli A. Loomsmann. Lõpevad algkool.

Kassari algkooli õpilaste arv.

1882-1883	43 õpilast 97 õppipäeva.	1896-1897	22 + 19 = 41
1883-1884	23 + 17 = 40 98 -	1897-1898	22 + 21 = 43
1884-1885	24 + 28 = 52 - 98 -	1898-1899	22 + 25 = 47
1885-1886	20 + 31 = 51 - 110 -	1899-1900	24 + 27 = 51
1886-1887	20 + 33 = 53 - 109 -	1900-1901	17 + 29 = 46
1887-1888	19 + 21 = 40 - 107 -	1901-1902	22 + 31 = 53
1888-1889	16 + 15 = 31 - 107 -	1902-1903	25 + 27 = 52
1889-1890	18 + 17 = 35 - 107 -	1903-1904	24 + 24 = 48
1890-1891	20 + 12 = 32 - 114 -	1904-1905	23 + 28 = 51
1891-1892	18 + 15 = 33 - 104 -	1905-1906	23 + 28 = 51
1892-1893	16 + 12 = 28 94 -	1906-1907	17 + 31 = 48
1893-1894	12 + 16 = 28 - 112 -	1907-1908	25 + 19 = 44
1894-1895	19 + 18 = 37 - 101	1908-1909	24 + 17 = 41
1895-1896	23 + 14 = 40 - õppe-	1909-1910	31 + 13 = 44

päevi e. h. a. m. e. i. o.

Kassari 14. veebruaril 1961. o.

M. Kalju
õpetaja.